

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАНА

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5¹/₂ год. пополудни.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в насажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереження.

Рекламації неопечатані в вільні від порта. — Оголошення звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсланим» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки.

АНАТОЛЬ ВАХНЯНИН

Матеріали до політики Русинів від часу так званої „нової ери“.

(Дальше).

Дня 11 XI. Намісник годив ся тоді на Заячківського. Чому він однак не шукав підпора в рускім комітеті? Се знова не удача Романчука по день 6 XI. 1904 р. Бідний! Плутає ся, як риба в неводі, а все зі злости за утраченою властю в клубі. Який буде Федорович? Він розбиває хлопів.

Є у мене Романовский з Ярослава в справі процесу християнської громади з громадою Угнова (Жидама) о 1700 моргів пасовиска (1000) і ліса. Зробив я, що було можливо, у Muts-a, референта найвишого, касаційного трибуналу.

Дня 11 XI. На засіданню палати, де була важна справа приволення контингенту рекрутів на 1895 рік, був лишень Охримович і я. Чехи і антисеміти забарали голос. Романчук міг був також промовляти, але сидить здоров у Львові. Нема також Підляшецького. Мандичевський і Телишевський доси не явили ся в парламенті. От, вам послі!

„Галичанин“ з суботи помістив статтю в справі руского клубу, інспіровану Підляшецьким, яка має на цілі доказати, що і „дики“ послі можуть засідати в парламентарних комісіях. Два стілці! Підляшецький сходить ся

з Кулачковским і Добрянським у Львові та розказує їм про се, що дів ся в клубі.

Нині показує ся, як зле зробив клуб, не привнявши дня 25 V. 1894 р. мого внесення, щоби виразно приступити до коаліції. Ми могли були брати участь в переговорах правительства з Обманна-ми клубів коаліційних в справі виборчої реформи. А так стоїмо на боці. Здаєсь, що реформа виборча обмежить ся лише на курію ремісників фабричних. Нині засідає в сій справі польске коло. Рознесла ся поголоска, що Полякам зробив Віндшгрец концессию в сїм напрямі, що справу безпосередних виборів з курій громад полишать опінії галицького союму а сей опре ся при давнім т. в при посередних виборах.

Руского клубу годі зібрати, щоби в так важній справі нарадитись. Ось біда! нужда руска! Таких недбалих послів не має жаден нарід. Ними хіба затопити в печі.

Я студию новий закон податковий. Хліборобам буде полекша, але аж після 1896 року с. в по справедливій(?) ревізії ґрунтового катастру. В справі ревізії катастру я підписав сам інтервеляцію Герка з селян клубу Гогенварта до мін. Пленера з питанем, чи дещо в сїм напрямі робить? Пленер відповів, що вже поробив певні кроки. Лише в сей спосіб можна нашому селянинови прийти в поміч.

Дня 12 XI. Явив ся в раді Романчук. На дневнім порядку була справа іменованія Штірка і Шуклього гофратами в міністерстві просьвіти. Підніє се Крамарж і завізав, щоби они оба зложили посолський мандат. Романчук не голосував з опозицією і виніє ся з салі.

Тут доносять газети, що правительство предложить клубам проєкт виборчої реформи, а нашого клубу нема. Кореспонденти німецьких газет сьміють ся, що про діяльність клубу нема ніякого слуху. Біда, як кожний пильнує свого інтересу.

Дня 14 XI. 1894 р. Нині продовжала ся дебата над цивільною процедурою. Кляйн (молоденький гофрат) говорив знаменито. Нова процедура принесе полекшу селянам, коли судії будуть розумні та справедливі. І народ трохи приучить ся знаня законів, слухаючи устних розправ і процеси скорше ківчати муть ся.

Намісник Бадені явив ся в парламенті, щоби помочи трудному породиві виборчої реформи. Нас з руского клубу доси не звивано до наради, бо і кого мають звивати? До коаліції ми не приступили, бо дехто з послів бояв ся сказати се голосно супротив опозиції в краю. Через те ми ні пес, ні баран. Ніхто з нами не числить ся. Щоби се переломити, я говорив нині з Віндшгрецом і спитав его, чому нас не кличе. До газет (Schreibjüngel-ам) подав я інформацію: „Im ruthenischen Club herrscht ein Unwille“. Се появить ся завтра в дневниках. Віндшгрец не має нічого против того, причім додав: „Bože, Bože, der Schödel springt Einem!“ Бідний, де єму хлопотатись такими справами. Він пан, а тут кажуть політику вести! На тему, що нас не звивано на нараду, говорив я також в Залескім — котрий нас хотів запросити на „польске коло“. Я не пристаю. Ми самі хочемо в тій справі забрати голос. Він побіг з сею справою до Віндшгреца. І Баденюму я пожалував ся

Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в Галичині

в роках 1831—46.

Студія д-ра Кирила Студинського.

(Дальше).

Про конспіраційний рух серед питомців духовних семінарий взагалі повідомила президія губернії цісаря Франца I, який дня 6. січня 1835 р. видав „supremam resolutionem“, закомуніковану всім єпископам в Галичині, а між ними митрополитови Левицькому письмом президії губернії з дня 11. лютого 1835 (Nr. 70), в якій звивав „ut ex parte Ordinariatuum singularis cura habeatur, ut Candidati status spiritualis a seditiosis Principiis revolutionalis Propagandae alieni maneat. Се візване заінтімовав митрополит ректорови духовної семінарії у Львові дня 25 лютого 1835 р.¹⁾

З окрема вислала від себе президія губернії до митр. Левицького дня 21. лютого 1835 (Nr. 76) невідомо чий концепт (conceptum exhortationis), в яким заохочувала „ut alumni de officiis erga Supremum Imperatorem excitari valeant“²⁾.

Загально протягом 1835 р. аж по кінець майже 1836 р. мала президія губернії мало клопоту з конспіраціями серед руських богословів. Двічі лише давала вона знати митрополитови, раз дня 10 цвітня 1835 р. „de excessibus alumnorum Seminarii et externistarum, qui domus propinatorias frequentare consueverunt et de sortimentis seditiosorum notati sunt“¹⁾ а в друге дня 7. жовтня 1835 р. (Nr. 807). „quod Propaganda revolutionaria eo molitur, ut principia seditiosa mediante Clero populo rurali et nominatim nobilibus pauperibus (Kleinadel) instillentur“, причім домагала ся від ординариату, щоби вважав на сей рух і доносив президії губернії про свої евентуальні помічання.²⁾

Спеціальну радість зготовили питомці президії губернії тим, що устроїли в церкві духовної семінарії дня 26 марта 1835 р. богослуженя за душу цісаря Франца I, серед якого питомець Воввідка виголосив проповідь. Опис богослуженя, присланий ректоратом митрополитови, рішив ся останній вилітографувати, на що президент губернії барон Кріг дня 14. мая 1835 р. (Nr. 3780) „cum complacentia“ дав дозвіл³⁾. Вилітографовано його враз з проповідію Воввідки в державній друкарні⁴⁾, почім

митрополит вислав 2 егз. брошури губернаторови, архикнязеви Фердинандови, — а шість примірників президії губернії¹⁾.

Могло здавати ся, що конспіраційний рух між питомцями в духовній семінарії раз на все устав, так тихо було тоді про нього. Т.мчасом була се тишина перед бурєю. Кінець 1836 р. і дальші роки були найтяжшими літами, які коли небудь переживала духовна семінарія у Львові та часть руского духовенства. Почались ревізії і карні судові процеси, а наслідок їх був такий, ще часть питомців, замішаних в конспіраційну пропаганду усунено з духовної семінарії і вилучено з духовного стану, до яких увязнено і віддано примусово де військової служби, а кількох святихеників, батьків родин, покарано тяжкою карою вязниці на Шпільберзі. Та про всі ті події розкажемо в дальших главах.

II.

Дня 22 падолиста 1836 р. повідомила президія губернії митрополита (Nr. 1265 і 1266), що питомці духовної семінарії у Львові держать в себе „libros Civitati et Religioni nocivos“ та візвала, щоби митрополит зарядив ревізію, а ко-

¹⁾ Gestions-Protokoll des griecg; kat. Metropolitan-Ordinariats z. p. 1835. Nr. 3.

²⁾ Тамже з р. 1835 Nr. 6.

¹⁾ Тамже з р. 1835. Nr. 14.

²⁾ Тамже з р. 1835. Nr. 56.

³⁾ Тамже з р. 1835. Nr. 19 і 24.

⁴⁾ Тамже з р. 1835. Nr. 27.

¹⁾ Gestions Protokoll. des gr. kat. Metropol. Ordinariats z. p. 1825. Nr. 31, Порівнай „Библиографію“ Ів. Ем. Левицького, т. I Нр. 142 п. з. „Trauer Andacht“ і т. д.

на нетакт Віндшгреца. Бадені сказав, що щенині поговорить з Віндшгрецом і не сумнівався про успіх. Може нас запросять до породи цієї нещасної акції. Тут не хотять нічого дати, а тут треба дати дещо бодай робітникам. Я жду з легким серцем. Най трохи висварять ся. Є небезпечність, що Гогенварт буде фрондувати. Про результат конференції скаже мені Бадені завтра. Всего того не було би треба, якби можна скликати клуб. Біда з тими заступниками, що не сидять у Відні. Ми давно могли мати заступника свого в парламентській комісії, та і тоді знали би про все, а так ходимо як сліпці. Охримович є, але Підляшецького і Мандичевського нема. Sonderinteressen!

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Міністерська рада, що відбулася в Будапешті в четвер під проводом цісаря і побут спільних міністрів, обидвох міністрів-президентів і міністра скарбу, вказує, що там були наради великої досягності, як небудь відомо лиш се, що не зарало ще ніяке рішення. Однак се річ певна, що стоїмо перед вельми важними рішеннями.

Передовсім розходить ся тепер о важні справи в Угорщині, іменно о виборчу реформу і о війскову угоду з Кораною. Чолобиття перед монархом при його повороті з Ішлю до Будапешту була вельми світла і сердешна, як вже давно не бувало, а тим бажали мадярське населення і мадярські міродатні круги очевидно затерти у тямці монарха немилі спомини з недавньої минувшими часів міністерства Феєрварого і здобути знов довіру Корони. Мадярським міродатним кругам розходить ся о те, щоби Корону а також воєнну управу приєднати для переведення військової угоди перед виборчою реформою або в злуці з нею. О се запобігають керманічі угорської політики не тільки в Будапешті, але також побут цісаря у Веспрім на великих маневрах має бути відповідно вихиснований, щоби згадану ціль досягнути. У Веспрім має у монарха явити ся депутация під

проводом бувшого міністра-президента Селя, котрий має монарсі подати образ теперішнього політичного положення і виложити понуки сторонництва, задля яких приневолені погоджувати війскову угоду перед виборчою реформою.

В Будапешті, на скільки відомо, не запало ще ніяке рішення що до тих справ вельми досяглих не лише для Угорщини але й для цілости монархії. У Веспрім буде монарх проживати в палаті архієпископа і там неперечно будуть дальші робити заходи, щоби довести до розуміння.

В квартирі воєнній монарха у Веспрім, куди монарх виїздить 15. с. м., будуть всі міродатні воєнні старшини, а також начальник воєнних маневрів архієпископ Франц Фердинанд, котрого міродатні круги угорські старали ся поінформувати про важні для себе питання а також приєднати собі його довіру. Монарх отже буде рішати, чи має бути виконаний договір заключений з коаліцією угорською (з д. 9. цвітня 1906 р.), коли цісар покликював до керми нинішнє коаліційнє міністерство, щоби наперед була введена виборча реформа, а відтак доперва уладжена війскова угода. Доси, на скільки відомо, Корона стоїть на становищі згаданого договору, однак угорські державники, а між иншими і Кольман Сель будуть намагати ся переконати монарха що до зміни в порядку полагоди виборчої реформи і військової угоди. Они радо зобов'язують ся подбати о ліпше уоруженє війська і о ухваленє нового закона військового, наколиб домагання соймової більшости що до виборчої реформи найшли послух у Корони. Можна отже в найближшій будучині сподівати ся важних і далекосяглих рішень.

Рада міністрів занимала ся також иншими важними питаннями політичними. Справа конституційного перестрою Босни й Герцоговини не дасть ся проволікати, а делегации неперечно будуть рішучо домагати ся полагоди сеї справи, що однак не було би корисно для правительства, наколиб оно приневолене було ділати під напором. Задля того очевидно відложено речення делегацийної сесії, котра мала вже зібратися 28. або 29. вересня, на час пізнійший.

Вправді оправдує ся се відложено соймовою сесією, котрої австр. правительство не радо би переривати делегацийними засіданнями, але річ ясна, що розходить ся тут передовсім о те, що спільнє міністерство опинилоб ся в делегации серед трудного положення. Міністер бар. Буриян має тепер знов виїхати до Босни, щоби там докладно розслідити положення краю і настрої населення. Делегации зібраниб ся отже коло 10. жовтня і тоді перервано би соймові сесії, а сойми збралиб ся знов на коротку сесію в січні. А що делегацийна сесія в Пешті потриває найменше 6 тижнів, отже до другої половини листопада, тому й рада державна, котра має бути скликана на 3. листопада, перервалаб свої засідання і очевидно не буде могла полагодити широкої програми, про яку ми недавно писали, хиба лише бюджет. провізорию. Виходить із всего того не лише велика запутанина в законодавній роботі монархії і обидвох половин її та краєвих соймів, але видно з сего, що правительственні круги обминають тим способом трудности і перепони, які нагромадили ся повсюди.

По католицьким вічу в Румбургу (в півн. Чехах), про котре ми недавно звіщали, товпа радикалів, «вольнодумців», і соціялістів, напала учасників повертаючих з віча і в улицях міста дійшло до справ дещиного бою. «Вольнодумці» кидали каміннями і цеглами з поблизької будови і тяжко поранили многих. Крім того опльовувано і зневажувано учасників віча. Отсі події кидають яскраве світло на відносини в католицькій державі.

Галицький сойм збирає ся дня 15. с. м. на перше засідання, а на дневнім порядку поставлено 90 перших читань кр. виділу, котрі відносять ся до виділення присілків і творення з розпарцельованих обшарів двірських окремих громад, дальше до позичок, петицій учительських о почисленє літ до вислуги, признанє пенсій вдовичих або п'ятиліт. додатків. Дальше слідує перше читанє бюджету на 1908 і 1909 рр., справи рільничого шкільництва і рільних справ, меліораций і регуляций рік, о живлових школах в 1908 р. о рентових оселях, о позичках на осушуванє ґрунтів селянь-

либ що небудь підозрілого найдено, щоби звістив про се президию¹⁾.

Жадану ревізію переведено в днях 12. і 15. грудня 1836 р. а спис найдених книжок і рукописий віддано, на порученє президії²⁾, львівському ревізійному урядови (Bücherrevisions-Amt). Бажаних успіхів ся ревізія не принесла. Книжки були в значній часті цензуровані. З німецьких творів найдено там: письма Кароліни Піхлер, драми Коцебує, комедії ріжних авторів (Verschiedene Lustspiele (1796), „Die Morlakeң — eine grosse Oper“, поезії Біргера, побіч роману „Prinz Friedrich von Velde“ (1825), „Die Todtenfackel“, Віттенбах: „Tod und Zukunft“ (1806), Тудгера: „Echo oder Alexis und Ida“, Stoffe von Gustav Schilling; з польських будьто оригіналів, будьто перекладів деякі календарі, вірші Бознанського і Маревича, поему L. Z. Gonzalw z Kordowy, переклади Вальтера Скота, а з французьких „Histoire de Clarisse Hartowe“ Рішардсона. Всі ті книжки перепустила цензура нотками: admittitur, transeat, або toleratur. З осуджених (ноткою: dammatur) книжок найдено: „Roman Passman Aglu“ Berlin 1801, „Fragmentum libri Ovidii Nasonis de amore idiomatico polonico“ (обсценні пародії), Trauerspiel „Das gerettete Venedig“ і 29 том переписки Вольтера з державними му-

жами, ученими і т. п. Спеціально, по гадці цензури, не повинно находити ся в руках питомців „Das gerettete Venedig“, „weges mehrerer in politischer Beziehung anstössigen Stellen“. Кондемовані книжки веліла собі президія губернії відослати, де їх задержано, прочі поручила повертати питомцям.

З рукописий найдено: в питомця 2 року Стефана Торби два зошити ріжних ексцерптів з друкованих книжок «нешкідного для держати і віри змісту», в питомця 3 року Теодора Фоліозевича зошит любовних пісень, що не обиджували моральности, в пят мця 3 року Теодора Чагаринського два зожити невинних загадок, промов, елегій і т. п., виписаних з ріжних друкованих книжок, а в пят. 4 року Алес. Мальчевського три зошити, з яких оден був нешкідного змісту, в других двох найшов Венедикт Левицький, від січня 1836 р. візитатор¹⁾, а опісля й проректор семінарії обсценні пісні: „Już ja schodzę z mego pola“, „Kiedym miała lat piętnaście“, „Daj mi całusek“ і польські пісні патріотичного змісту: „Znacnie pewnie tę krainę“, „in dem das alte Königreich Pohlen im Schatten-urmiss dargestellt wird“, „Hey ja Mazurki“ і „daycie przykład zacne Matki“, „in dem Ausdrücke mit Sentenzen, die gegen den gegenwärtigen hierländischen politischen Zustand anstossen“.

З огляду, що поведенє питомця Мальчевського було бездоганне, оставлено його в семінарії і розведено над ним догляд а інкріміновані зошити задержала у себе президія губернії¹⁾.

Ледви покінчено сю одну справу, а вже донесла президія губернії дня 17. лютого (Nr. 186/ggg) і дня 17. марта (Nr. 186/ggg) 1837 р., що питомці: Дмитро Мохнацький, Яков Швендзіцький, Теодор Стрільбицький, Лев Мацілінський, Йосиф Балько, Василь Граб, Василь Сьокало і екстерністи: Венедикт Кушківич, Петро Кудічковський та Антін Зіневич „bedenkliche Gesinnungen hegen“.

Митрополит поручив сейчас генеральному вікарієвни Барвінському і крилошанинови-схолястикови, Яхимовичеви, щоби перевели у згаданих питомців ревізію. Оба крилошани зайшли ненадійно для ректорату і питомців дня 2. марта після богослуження за цісаря Франца І до духовної семінарії і перевели строгу ревізію по спальных згаданих питомців і по музеях та забрали їх книжки та письма.

(Дальше буде).

¹⁾ Тамже з р. 1837. Nr. 64.

²⁾ Тамже з р. 1837. Nr. 2.

¹⁾ Gestions-Protokol des griech. kath. Metrop. Ordin. з р. 1836. Nr. 4.

¹⁾ Презид. Архів льв. Намісництва Nr. 67—97/ggg 1834 ad 34, II. Порівнай „Матеріяли“ Nr. 1, 2, 3 п. з. „Ревізія в духовній семінарії у Львові 3. грудня 1836 р.“ і Gestions Protokol з р. 1837, Nr. 9, 19, 20.

ских і хліборобских операций. Між дальшими є перші читання про будови низшєрядних залізниць, про шиталі, а на останку справи пропінацийні і виділеня громад з одних повітів судових і приділеня до інших.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— Календар. В неділю: руско-кат.: Пол. пояса Пр. Д. М.; римо-кат.: Товія. — В понеділок: руско-кат.: Свмеона; римо-кат.: Воздвиж Ч. Хр. — Ві второк: руско-кат.: Маманта; римо-кат.: Йоана, Никодема.

— З Старого Самбора лишуть нам: Справді за богато нераз вимагаємо від других, щоби шанували нашу мову, коли тимчасом меж нами самими лучають ся люди, що ради приподобаня встїдають ся писати до урядів по руски. От приміром такий факт: Приходжу 1. вересня 1908 р. до уряду податкового в Ст. Самборі по пенсію. Коло віконця тиснуть ся люди, а при столику сидить якась молода пані та дописує щось на квітї. Мимоволї звернув я увагу на печатку втиснену на тїм квітї і побачив, що се руска відбитка урядової печатки місцевої ради шкільної в Лужку горіщнім. Побіч неї був польський підпис руского пароха ks. Wasylkiewicz przewodniczący Rady szk. m. Справа не вимагає коментаря! Самі селяни, котрі засїдають разом з о. Василькевичом в радї шкільній місцевій, дивують ся, що їх парох на засіданях не говорить по руски. Та за те о. Василькевич є віцемаршалком повітовим, має відзнаки крилошарьскі, та, як кажуть, має зістати деканом старосамбірским. У нас все можливе! — К.

— Перше засіданє сойму. В найближшій второк розпїчне ся нова сесія IX. періода галицького сойму. Її відкритє попередять торжественні богослужєня, а о 11. год. перед полуднем зберуть ся послї в соймовій салї. Маршалок відкрїє сесію довшою промовою, а потїм забере голос намїсник. Дневний порядок першого того засіданя обнимає 90 точок. Є там самі перші читаня звїтів краєвого видїлу, котрі будуть переказанї комісіям. — Між польскими послами розійшло ся друкованє запрошенє, що би всі послї явили ся в народових контухах. Цїкаве, по що?

— Клуб українсько-руский соймових послів збере ся на засіданє в понеділок дня 14. с. м. о год. 7. вечером в соймовім будинку в салї комісійній ч. VI. в партері — Др. Евген Олєсницький.

— Підвисшенє платні залізничних урядників і служби— як доносить Deutsch. nation. Corr.— має наступити вчасї від 1. жовтня с. р. а для решти персоналу з днем 1. січня 1909. На ту цілє назначив міністер залізниць 10 мїлїонів корон. Ся квота буде розділена в отсей спосїб: 50.000 К на системізованє і полішненє платні урядників VII ранги і на зрівнанє платні інспекторів з держ. урядниками тої самої ранги, 40.000 К на зужитє мундурів, 60.000 К на покритє обниженя мешкань в натурї, 50.000 К на підвижку винагороди до 2 К за нічну службу, а на 1 К для телеграфїстів, 380.000 К на функційний додаток для начальників стацій, а решта на полішненє винагороди для веркмайстрів, служби і на автоматичний аванс.

— Відкритя на горі Цециї в Чернівцях. Під проводом проф. унів. Мильковича ведуть ся розкопи на горі Цециї, де, після Длугоша, мав стояти замок поставлений Казимиром Вел. в 1385 р. При розкопах найдено лише кавалок муру, бо решту забрано в минулім столїтї під приватні будови. При тїм провірено, що не був то замок, лише башта зі стражницею, яку в XV столїтї відновлено. До XI віку мали там стояти лише земні вали оборонні. При розкопах найдено кілька старих монет, а се двї з часів Казимира Вел., 1 з часів Петра Мушата, молдавского воеводи, а 2 з часів Людвика I угорского, дальше обробленї кости, глиняне веретено і глиняні урни дуже давного походженя з гарною орнаментикою.

— Пригода на маневрах. З Монахова доносять, що кн. Генрих Баварский, внук князя-регента, упав підчас маневрів з коня і дізнав тяжкого потрясеня мозку.

— Полїтичний злочин. В місцевости Дерніса побили ся в суботу Хорвати з Сербами. Хорватів було менше і бійку програли, але потїм зібрали ся в більшїм числї і шукали за Сербами. Під руку попав їм на улицї старий 60-літній Серб, Йовїч Зефер, якого Хорвати на смерть укамінували і мертвого привалили великою камїнюкою. Жандармерія увязнила 30 Хорватів, що брали участь в убийствї.

— Дрїбні вїсти. На час соймової сесїї отвєраєсь в будинку сойму почтовий уряд „Львів 12“. — Кр. видїл розписав конкурс на посаду секундаря в загальнім шпиталю в Снятинї з речинцем до 30. вересня с. р.

Оповідісти.

— Репертуар львівского руского театру в Городенцї. (Саля „Сокола“. Початок 7½ вечер). Лише 8 вистав. Білєти продає „Народна Торговля“. Абонамент на 6 вистав 10 К.)

В неділю дня 13. с. м. „Маруся Богуславка“ історичні картини в 5 дїях зі співами і танцями М. Старицкого.

Вї второк дня 14. с. м. „Продана наречєна“ опера в 3 дїях Ф. Сметани.

— Театр аматорів львівского „Сокола“ відиграє завтр. неділі о 7. год. вечер драму Івана Франка „Украденє щастє“.

— При жєньській семїнарїї учит, котру удержує руске Тов-о педаг. у Львовї, буде отвєрена від 16. вересня с. р. друга кляса школи вправ для учениць шкїл народних, так що будуть вже в сїй школі двї кляси: перша і друга. З огляду, що загал Русинів, мешканців Львова, мало що або й нічого ще не знає про сю школу, котру тов-о мусїло заложити, щоби придбати для семїнарїї право публичности, просимо уклїнно наше Всечеснїше Духовєнство оповїстити в найближшу неділю, д. 13. с. м., по церквах, що вписи до тої школи відбудуть ся в днях 14. і 15. с. м. в годинах 8--12 перед пол. і 3--5 по пол. в канцелярїї школи видїлової ім. Шевченка при ул. Сикетускїй ч. 47. Школа вправ буде мїстити ся в льокали при ул. Сикетускїй ч. 47. Звертаємо головнo на се увагу, що наука в школі вправ буде ведєна взїрцево досвідними силами учительскими та що тут будуть мати діти правдиву материнську опіку. — Дирекція.

— Відзначєнє. Цїсар надав санїтарному інспекторови, ст. повіт. лікарєви в Тернополї, д-рови Емїліїновї Гладїшовскому, при нагодї перенєсеня єго на пенсію, ордер Франц Йосифа.

МАЛІЙ ФЕЙЛЄТОН.

Печери в Кривчу.

Другої половини серпня приїхав я в борщівський повіт і тут довідав ся, що в Кривчу є свята гора, що там являєсь образ Матерї Божої, що сходять ся там тисячами путники і богато вже з них видїло то явище.

На день 20. серпня назначєна була комісія духовна, делегована станїславівским єпископом для розслїдженя, о скілько в тїм правди. Я був прошений до тої комісії яко техїк, а що я був дуже цїкавий дізнати ся щось більше про ту справу, поїхав я на той день до Кривча. Там застав вже я комісію при урядованю, о. декана Гавкевича з Устиєп., о. Сербиньского з Кривча, о. Удяницького

Матеріяли до історїї зносин Галичан з Буковинцями.

Ч. 142.

Лист Ізид. Воробкевича до братів Барвіньских, писаний 6. серпня 1869.

(Дальше).

Дякую тобі, друже Олексє, за твій трудь, котрий ти при збираню моїх плодів мав; тішу ся, що ти мою просьбу уважив и „Мурашку“ випустив. Жалую дуже, що Правда мою дослану баладу „Озеро Царя“ не напечатала, она тобі сподобала бись и ти — вь її радо преймєвбись у твою читанку.

Я прислав до Правди скілька епичних творів, писав я їх у той чась, коли менї мовь музи спріяли, легко я їх писав, ритмь красний, а содержанє не підле.

Помогай Боже до Альбума! Але даруй, братічку, що скажу: я не вірю, що вінь колись узрить світь, бо бачь, не раз вже ме (ми) чули про те й те діло алєсмо го й до нєні небачили. Дай Боже, щоби изь сямь єначе повилось! То тичить ся о помїщенє моїх творів до того альбума, то чини, братічку, якь найлудши знаєш; якь удасть ся менї щось нового й доброго написати, то не опущу тобі надослати. Прощай, братічку, жєй ща-

сливь й не забувай на мене, на твого брата, котрий Вась дуже люби й любити ме.

Приковавь я ся, Олексє и Осипи, шо на цілу Галичину нема таких синів, як ви два, таких щирїх дітий матерї Руси. Ви у мене великі и най діє ся меже нами шо небудь, най зьявится меже нами яке небудь непорозумїнє, я все вась любити й шанувати буду. Жалую лишь, шо такь такь слабо подібних мужей, як ви, мої барвінчеки; пізнавь я й много нещирости й обскуранства.

А шо май порабєшь, братічку Осипи! Ще такий горячий, це може троха відхолодь?

Що було, то ся минуло й не вартя згадувати, ми були й будємь другами, братами аж до смерти.

Горячку тра троха прохолодити, а все гараздь буде; не тому, братічку, шо ми трохи до купи зїшлись й то меже нами якісь неприємні дїференції стали; ани для житья на протївь других людей тра осторожнїшимь бути. И я колись такий бувь, але чрезь ступєнь и морозь сєго житя відхолоднївь й розумнїшимь ставь. Будє сєго.

Шо робе оповідань зь Чорної горе? тішивимь ся, щоби зь сєго щось гарного стало. Прикидаєшь ти менї многоих хибь, одні справедливі, а другї ні... й я ще разь кажу, шо основа до тої повісти добра, и акція, интрига и все, и протївь єтнографїї мало погїбокь... най напиши другий и лїпши... по понеже ти

менї писавь чужих творів вже прєняти не хочишь, и шо мої всі менї відоплєш, то щоби нікому не оприкряти ся, тебе прошу, прєшли менї їх; али якбись собі єначе роздумавь, якь ще чужї твори переглянуть и поправить хочишь, то будь ласкавь, жаль би менї було, щоби такь много и незгїршого матерїалу пуєсто згїнуло.

Бувайте, братя, здоровї, цілую Вась щиро, якь брать брата й пишу ся яко Вашь щирїй другь

Ізидорь.

На Буковинї, 6. Августа 1869.

Ч. 143.

З дневника Гр. Воробкевича:

Львів, 9 серпня 1869 р. (Переклад з німецьк.)

Стало ся тут велике диво, просьвяткованє люблинської унїї, яке мало бути 11. серпня, відбудє ся зовсім тихо, в костєлах і в театрї, бо поліція заборонила прилюднє святковань. Русини з обох партїй не беруть у тїм жадної участї і видали свої протєсти, мотивованї слабо і побїжно.

з Лановець, о. ігумена Василіяньського монастиря з Михайлівки і інших. Перед комісією на столі між двома свічками стояв хрест та св. Євангеліє, на котре люди склали присягу, а відтак зізнання, які протоколювано. По укінченні переслуханню всіх людей, що трвало яких 6 година, комісія удалась на місце чуда (на св. гору).

Саме вже положене сего місця робить певне вражінє. Під верхом стрімкої збочи доволі високої гори як ластівчаче гніздочко приліплена до збочи на борві збита деревляна капличка, котру видно вже з дуже далека. До каплички провадять копани на бозці стежки та сходи. Коло самої каплички є отвір, котрий провадить 5 до 6 метрів прямо в долину, вузький в горі на одного чоловіка, а в долині може стати побіч себе 4 людей. На дні є розколина в бічній стіні і в тій розколинці показуєсь образ Матери Божої.

Про саме чудо подам може иншим разом, а тепер розкажу про саме місце. Низше місця, де показуєсь явище, розколина о стільки широка, що може переслизнутись чоловік. Я пустивсь сам тим отвором лізти, але що там було болото, а я до такої подорожи, значить, повзатись по болоті не мав відповідного костюму, мусів залишити звиджене сеї дороги на пізнійше. Дня 22. серпня рано прибралсь в відповідну одіж, заосмотрившись в світло, удавсь я разом з п. Т. Уляницьким, укінченим богословом і сином місцевого пароха, п. Сербинським, учен. VIII. кл. гімназ., на св. гору. По дорозі я довідав ся, що 20. серпня зараз по заєдданю комісії, поліз в ту печеру чоловік і ще не вийшов; то насунуло мені думку, що або мусять там бути струйні гази, або дуже довгі і розгалужені хідники. Забрав я тому шпагату 500 метрів і підбадьорений думкою, що іду ратувати чоловіка, пустив ся я в печеру о год. 10. рано. Зразу крім мене та пп. Уляницького і Сербинського пустав ся з нами оден селянин, котрий однак з самого початку напудив ся і завернув.

Спершу дорога наша була дуже прикра, позаяк довгий час треба було совгати ся на животі, а ще й до того в зимнім болоті. По 30 до 40 метрів такої дороги дуча ставала чим раз сушою та ширшою так, що можна вже було рачки лізти, але заравом почала дуча розгалужуватись.

Тут доперва причепили ми шнурок і вже зі шнурком йшли далше за слідами сего чоловіка, що загинув, а відтиски его колін на वोгкій землі було дуже добре знати; коли дуча вела в оден простий коритар, там ми переривали шпагати і йшли без нічого. Єще кілька місць було дуже прикрих так, що лежачи на животі силою треба було перепахатись, відтак дуча перемінялася в обширний і доволі простий коритар, котрим можна вже було йти похилившись. Грунт під ногами ставав чим раз твердший так, що сліду босої ноги (бо пропавший чоловік пішов босо) вже не було знати. Припадково пішов я добре, бо по дорозі здибались кістки звишняка, якві видко взяв зі собою. (Оден слоїчок такого звишняка найшли ми в его клучочку, який лишив ідучи до печери в капличці. В рідках тих знайшли ми і папери і з них довідались, що називаєсь Карпо Музика з Зеленої, рільник, літ 45). Коритаром сим похилившись можна вже було досить вигідно йти. Уйшовши яких 200 кроків, вийшли ми до великої печери, на вид котрої сталисьмо якийсь час мовчки не могучи ні словечка промовити. Був се подив, захват, здивованє, ляк, взагалі неописане чувство. Вид се був величавий, пречудний, а заравом поважний, аж страшний. Печера величини просторої кімнати, висоти двох поверхів, стіни дивоглядні з алябастру, міки і лупку, котрий йде жалами формуючи найрізжайшій орнаменти, все се покрите видвіттом мінеральних кришталів, почавши від дуже дрібньких і білих як сніг, до грубости середної палиці, темно-жовті, уложені групами або пасмугами, творячи різні десені, а з гори висять сталактити. Освітлена вже нашими свічками дає мільони різнобарвних світел і робить вражінє кришталового зачарованого замку з тисяч і одної ночі. В глибині видно чорні отвори дальших коритарів, котрі мавять чоловіка непереможеною силою. Чим далше йти, тим сила та збільшаєсь, чоловік майже тратить свобідну волю, нападає его горячка цікавности, котра пхав его чим раз далше і далше, так що коли нестало вже нам шпагату ні дертих папірців, а мої товариші сказали, що без ніяких знаків далше йти вже годі, казав я їм від часу до часу гойкати, а сам пішов далше і йшов, доки лиш голоє було чути. Та абсолютна тишина та самітність серед неї, ті докола чорві глибини дальших коритарів, та думка, що чоловік глибоко під землею серед безмеж-

них лабіринтів, що зблудивши був би живцем погребаний, мусів би повільно конати голодовою смертю, серед тої мучачої тишини, котра вже сама може чоловіка до божевільства привести, огорнуло мене таким ляком, що не знаю, коли і як вернув я до своїх товаришів.

Тепер доперва я зрозумів, яку превелику силу має віра, з яким чувством відважив ся сей Карпо Музика лізти в такі безмежні печери; але заравом прийшов я до сумного пересвідченя, що зайшовши в ті лабіринти, він мусів безуслівно заблудити.

Подумавши трохи над положенем нещасливого і покороткій нараді прийшлисьмо до переконаня, що самі тут вдіяти нічого не можемо, що нас за мало, що треба мати багато людей, розсипати їх по коритарях, а тоді доперва можна найти пропавшого. Почали ми отже вертати назад і тепер віддалисьмо ся виключно огляданю та подивлюваню коритарів та грот, якими ми перед тим переходили а котрих шукаючи по землі за слідами, не могли оглядати. Коритарі різної ширини в вузькій, що оден чоловік може перейти, стіни йдуть просто в гору рівнобіжно і виглядають як розтята скела. Стелі при освітленю свічками не видно.

В який спосіб повстали сі печери, то вже і кождий ляк пізнаєть, що се водна ерозия, бо всюду під ногами мілкий замул. Чуючи умучене та голод повернули ми на світ Божий; була вже 5. год. по полудни. Вийшовши, присяжному казав я прикликати скільки лиш можна людей, котріб рішились піти зі мною до печер шукати Музики. Доперва по роботах по 9-ій годині зібралась більша скількість охочих хлопців та молодих газдів; прибули і баби і дівчата і старики і діти а все прийшло пращати нас на далеку дорогу. Охотники скидають чоботи, сердаки і капелюхи, складають все на одну велику купу, розбирають між себе світло та шпагат, якого назбиралисьмо поверх 1500 м., беруть по троха за пазуху їди та тютюну, а все тихо, не говорячи ні словечка оден до другого. Перед десятою пустив ся я на чолі сеї виправи в друге до грот. Була се уже поважна і настрійна хвиля, баби та старці благословили нас на дорогу желаючи доброго успіху, де котрі на голос молились, а декотрі працювались з охотниками, як би вже мали їх в останнє видіти. Вийнці пустили ся ми в дорогу та зарав в першій більшій переході задержав ся похід, щоб порахуватись, та на сум пересвідчив ся я, що лиш вісьмох іде а решта всьо зі страху вернулось. В додатку ще і кількох з тої вісімки мочали зтиха пробомкувати, що то небезпечно, що то можна заблудити і доперва зргумент одного, що предінь сам пан інженер провадить, переконав їх і пішлисьмо далше. Описувати наших пошукувань вже не буду, додам лиш тільки, що ориєнтация в лабіринтах є прямо виключена: трафлялось нераз таке, що йду віби все вперед, торочу, розумієсь, за собою шпагат, а нараз перетинає мені дорогу мій власний шнурок. Можна отже і тиждень ходити та на тім самим місци крутатись.

По довгих безхосенних пошукувань повернуви ми назад на світ о год. 5-30 рано, а мої охотники лишали по дорозі запалені свічки за душу нещасливого Музики. Наслідки сеї виправи були такі, що три дни кожда кісточка і кождий мяз болів мене. Випочавши троха, повернув я до Львова, а за яких 2 тижні поїду знова до свх печер, щоб винайти або другий доступний отвір, або вибити новий отвір до лабіринтів, щоб в той спосіб уможливити доступ ширшому світові.

Клим Гутковський.

Телеграми

в дня 12. вересня.

Будапешт. Цісар прийняв вчера хорвацко-го бана бар. Равха на окремім послуханю. Бан здав звіт з політичної ситуації в Хорватії.

Будапешт. Власти заборонили урядженя завтрішньої неділі демонстраційного походу социал-демократів.

Веспрім. З приводу приїзду цісаря на маневри видано в місті надзвичайні зарядженя. Місто пристроєно святочно.

Париж. *Matin* доносить, що цар наміряє відвідати англійського короля, потім цісаря Франц Йосифа, аби зложити ему ювілейні желаня, а потім з царцею має поїхати до Неаполя, де стрітять ся з італійским королем.

НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ.

Готель, реставрація і казарня — ріг ул. Сикстускої і Косцюшка у Львові.

Приїхали дня 12. с. м.: М. Гарасимів, І-Банків; Е. Грібер, Яворів; М. Любовецка, Нове село; Мих. Гарасимів, Іванків; А. Павлик, Мачошин; Р. Коростеньський, Бунюва; др. К. Терлецкий, Бережани; В. Фірман, Лев Хоминський, Камінка струм.; В. Дуткевич, Тшківці; о. А. Гичко, Дністер Головецкий.

Агенти корабельні дістануть по-платний заробок побічний. „Окрент“ (корабель), бюро дневників Бухштаба, Львів. (1—10).

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Евгена Білінського в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покликку:
Свій до свого!

Кураційний і столовий ви-ноград

найкрасшої якості, щоденно сьвіжо зриваний, 5 кілограмова пачка franco 3 K 50 сот.

L. Altneu, Versecz 4. Ungarn.

Лікар внутрішних недуг

Др. Мирок Вахнякич

мешкає тепер

при ул. Зіморвича ч. 5. у Львові.

В книгарні Тов. ім. Шевченка можна купити:

- 1) Розважаня про терпіня І. Хр. — Ул. о. Е. Гузар. — Ціна 1 K без п. пер.
- 2) Розважаня про терпіня І. Хр. для шкільних дітей. Ул. о. Ев. Гузар. Ціна 50 с. без п. почт.
- 3) Боротьба Дрепера з вірою. Я. Л. — Ціна 40 сот. без п. почт.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	вночі
Кракова	5-50	8-55	1-30	5-45	9-50
Кракова	7-25	9-50	—	8-40	2-30
Рапшава	—	—	1-10	—	—
Підволочиск	7-20	12-00	2-15	5-40	10-30
Черновець	8-07	—	2-05	5-57	9-30
Черновець	—	—	—	—	12-20
Станиславова	5-40	—	—	—	—
Коломиї	—	10-20	—	—	—
Стрия	7-29	11-43	3-50	—	11-00
Нустомит	7-29	11-43	3-50	—	11-00
Самбора	8-00	10-30	2-00	—	9-10
Любінь	8-00	10-30	2-00	9-10	—
Рава рускої	7-10	12-40	4-50	—	—
Янова	8-26	1-15	5-00	9-25	10-10†
Брухович	7-10	—	12-40	4-50	8-20
Брухович	8-15	—	—	—	—
Зимної води	5-50	7-25	1-10	5-45	9-50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	вночі
Кракова	3-50	8-25	2-45	7-00	11-15
Кракова	—	8-40	6-12	7-35	12-45
Рапшава	—	—	3-30	—	—
Підволочиск	6-20	10-40	2-16	7-45	11-10
Черновець	6-10	9-35	2-23	—	10-38
Черновець	—	—	—	—	2-50
Станиславова	—	—	—	2-40	—
Коломиї	—	—	—	6-03	—
Стрия	7-30	—	2-25	6-42	11-25
Нустомит	7-30	—	2-25	6-42	11-25
Самбора	6-00	9-05	4-00	—	10-45
Любінь	6-00	9-05	—	4-00	10-45
Рава рускої	6-14	11-05	—	7-10	11-35†
Янова	6-58	9-15	1-35†	3-35	6-30
Брухович	7-21	11-05	—	—	—
Брухович	6-14	—	3-35	7-10	11-35†
Зимної води	3-50	8-40	3-30	7-35	11-15

ЗАМІТКА: П'єспішні поїзди печатані товстим друком. — Поїзди ідучі лише в неділі означені †.